

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte den 7. desember 1955 kl. 9.

Formann: S u n d t .

Til stede var: Oscar Torp, Johan Wiik, Sundt, Konrad Knudsen, Vatnaland, Watnebryn, Selvik, Gunnar Alf Larsen, Langhelle, Strøm, Hegna, Reidar Carlsen og Smitt Ingebretsen.

Dessuten deltok i møtet: Utenriksminister Lange, statsråd Handal, statssekretær Dag Bryn, ekspedisjonssjef Jakobsen, byråsjef Kristiansen, general Motzfeldt, statssekretær Sivert Nielsen og fungerende ekspedisjonssjef i Forsvarsdepartementet, Himle.

Formannen: Komiteen er innkalt på et nokså ubeleilig tidspunkt, så å si midt i det pågående stortingsarbeid, men vi fant ikke noe annet tidspunkt enn kl. 9 i dag. Vi må være ferdige senest kl. 9.55, da det er votering ved møtets begynnelse i Stortinget.

Møtet er innkalt i anledning av at utenriksministeren har ønsket å redegjøre for de forestående møter i Europarådets ministerkomite og NATO's ministerråd.

Utenriksminister Lange: Jeg skal være så kort jeg kan. Hvor det gjelder ministerkomiteen i Europarådet, er det i grunnen bare ett spørsmål av noen politisk rekkevidde, og det er en søknad – eller rettere sagt en føler – fra Jugoslavia om å få observatørstatus i Europarådet. Det er tidligere presedens for at land som ikke er medlemmer kan få slik status og være representert dels i forsamlingen og dens komiteer, dels i ministerkomiteen, når de saker som er behandlet i forsamlingens komiteer, kommer til behandling i ministerkomiteen

Jeg kan ganske kort si at vi har drøftet dette spørsmål på det nordiske utenriksministermøtet i Stockholm i september, og vi var enige om at det ikke var noen grunn for noen av de nordiske land til å motsette seg at Jugoslavia fikk slik observatørstatus. Når jugoslaverne har forhørt seg om det, er det sikkert uttrykk for et ønske om nærmere tilknytning vestover.

Observatørstatus reiser ikke noen politiske eller juridiske problemer. Derimot ville fullt medlemskap reise slike problemer, idet det i pakten for Europarådet i artikkel 3 står at medlemsstatene må være rettsstater som sikrer borgerne menneskerettigheter og grunnleggende friheter. Jugoslaverne sier selv når en snakker med dem, at de ennå ikke har nådd dette stadium, så for øyeblikket er ikke fullt medlemskap aktuelt, men derimot observatørstatus. De har allerede slik status i Den europeiske økonomiske samarbeidsorganisasjon, OEEC, og det er nå spørsmål om det i den politiske.

Hvis ikke noen har noen innvending, går jeg ut fra at det er i samsvar med denne komites oppfatning at vi da aksepterer slik observatørstatus for Jugoslavia.

Formannen: Jeg vil gjerne si at hvis det ikke er noen konsekvenser ved det, er jeg selvfølgelig enig i at det bare er bra å få Jugoslavia inn på observatørstatus. – Men hvordan ville det være om lignende henvendelser kom fra Sovjet, Polen og andre randstater?

Utenriksminister Lange: Hvis de skulle komme på den merkelige idé å søke observatørstatus, kunne man ikke godt nekte dem det.

Formannen: Men det er ingen av de land som fyller bestemmelsene i vedtektene for å bli medlemmer.

Konrad Knudsen: Jeg vil bare si at det er gledelig å høre meddelelsen fra utenriksministeren om at jugoslaverne selv innrømmer at de ikke er kommet til den fulle rettsstat. Det er meget sympatisk at det fra noen av disse statene fremkommer en slik innrømmelse.

Jeg vil på ingen måte motsette meg at de får observatørstatus.

Formannen: Da kan vi kanskje anse oss ferdige med det spørsmål.

Utenriksminister Lange: Hvor det gjelder det statsrådsmøte som skal holdes i Atlanterhavspakten den 15.-17. desember, er dagsordenen relativt omfattende. Det er for så vidt de vanlige punktene. Det er for det første generalsekretærens rapport om organisasjonens virksomhet. Det er en ren organisasjonsrapport, og den reiser ingen problemer.

Så er det punkt II: Drøftelse av den internasjonale situasjon.

Punkt III er den årlige gjennomgåelse av forsvarsplanleggingen som forsvarsministeren vil si noen ord om.

Punkt IV er samarbeidet under paktens artikkel 2. Det er den artikkel som omfatter det ikke-militære samarbeid. Så er det eventuelt tid og sted og kommunikeet.

Det eneste jeg tror det er grunn til å si noe videre om i dag, er punkt II, Drøftelse av den internasjonale situasjon. Der skal det som grunnlag for diskusjonen, legges fram tre dokumenter, hvorav vi hittil bare har fått det ene. Det skal legges fram en etterretningsrapport fra det faste militære utvalg om den militære trussel fra Sovjetsamveldet, d.v.s. en ajourføring av de rapporter som vi får til stadighet. Den foreligger, som sagt, ennå ikke.

Så skal det legges fram en kortfattet framstilling av de nyeste tendenser i sovjetisk politikk. Det er igjen en ajourført vurdering av de nyeste trekk der. Den har vi heller ikke fått ennå. Der vil det vel fra norsk side denne gang kunne gis et bidrag på grunnlag av de inntrykk som statsministeren og hans følge fikk under sitt opphold i Sovjetsamveldet.

Det tredje punkt er en sammenligning mellom de økonomiske utviklingstendenser i Atlanterhavspaktens medlemsland og innenfor Sovjetblokken.

Denne rapporten har vi nettopp fått, men vi har ennå ikke fått noen vurdering av den fra de norske faginstanser som den har vært lagt fram for.

Men det som sikkert blir hovedsaken ved drøftingen av den politiske situasjon, blir en debatt om stillingen i Europa etter det resultatløse møte mellom utenriksministrene fra de fire stormakter i Genève nå i oktober måned. Vi har fått melding om at den kanadiske utenriksminister vil ta initiativet til en slik debatt, fortrinnsvis i et møte med begrenset deltakelse, for at man skal kunne uttale seg så fritt som mulig, og at han der vil legge hovedvekten på Tysklandsspørsmålet og spørsmålet om en europeisk sikkerhetspakt. Jeg er enig i at det er ønskelig å ha en slik diskusjon, hvor man i all fall *preliminært* forsøker å vurdere situasjonen som den nå er. Men jeg understreker «preliminært», fordi det er ganske opplagt etter det som nå er meddelt om at det skal være et møte i Washington mellom den britiske stats- og utenriksminister og den amerikanske president og utenriksminister, at ingen av de to vestlige hovedmakter kommer til å ønske å binde seg fast til noe bestemt standpunkt på dette møte i Paris. De vil sikkert i det vesentlige forholde seg lyttende til det som blir sagt fra de andre medlemslands side, og vi må så regne med at de foretar sin vurdering under møtene i Washington ved månedsskiftet januar-februar, og at vi på et noe senere tidspunkt ut på våren, omkring påsketider, får et nytt møte i Atlanterhavspaktens råd med utenriksministre som deltakere, for å diskutere det opplegg som vi da må vente fra stormaktenes side.

Hvor det gjelder diskusjonen nå, er det i grunnen ikke så svært meget en kan si. Jeg tror det er riktig å konstatere at det standpunkt som utenriksminister Molotov inntok på det siste Genève-møtet, med all ønskelig tydelighet viste at det for tiden ikke er mulig å forlike Sovjetsamveldets idéer og synspunkter med Vestmaktens synspunkter og idéer hvor det gjelder hovedspørsmålene i Europa. Jeg synes man kan trekke den konklusjon av Genève-møtet at en samling av Tyskland på vilkår som er akseptable for Forbundsrepublikken og de andre medlemsland i Atlanterhavspakten, ikke er politisk mulig i øyeblikket eller i den nærmeste fremtid. De sovjetiske makthavere er ikke villige til å medvirke til noen ordning som betyr at de må oppgi kommuniststyret i Øst-Tyskland. Det de ønsker, er enten et samlet Tyskland under kommunistisk ledelse eller – og det er det som er aktuelt i dag – status quo. Det later nå til å være akseptert av begge de to hovedretninger i Forbundsrepublikken. Jeg synes det fremgår tydelig av den utenriksdebatt man hadde der, at selv om det ikke er full enighet, er allikevel standpunktene kommet meget nærmere hverandre. Både utenriksminister von Brentano og opposisjonens fører Ollenhauer, konstaterte som et faktum at man ikke kunne vente slike innrømmelser fra sovjetisk side at man på kort sikt kunne ha noe håp om en samling av Tyskland på grunnlag av frie valg. Begge de to hovedpartiene setter frie valg som en absolutt betingelse for samling av Tyskland. Det betyr altså at en må innrette seg på at den nåværende situasjon med et delt Tyskland kommer til å vare i all fall en tid fremover.

Det som det da kan bli aktuelt å drøfte, er om det finnes andre og mer begrensede forhandlingsopplegg enn det Vestmaktene hadde på det siste møte nå i Genève. Der ser jeg det slik at grunnlaget for Atlanterhavspaktlandenes politikk

fortsatt må være at vi må være villige til å strekke oss så langt som hensynet til vår egen sikkerhet tillater, for om mulig å komme ihvertfall et skridt videre i retning av avspenning og en ordning i Europa. Det kan derfor være grunn til å drøfte om det nå vil være noen mulighet for å oppgi kravet om tysk samling som vilkår for å gå med på noen form for en europeisk sikkerhetsordning. Det var jo det statsminister Eden var inne på i Genève på regjeringssjefmøtet i sommer. Han knyttet i all fall ikke sin tanke om en ordning om en viss gjensidig kontroll i en sikkerhetssone på begge sider av en demarkasjonslinje til et samlet Tysklands østgrense. Han lot det spørsmål stå åpent. Men jeg ser det slik at det vil være avgjørende for hvorvidt man kan komme fram til et slikt forhandlingsopplegg, om den vest-tyske regjering mener at det vil være mulig å få det akseptert i tysk opinion. I det spørsmål tror jeg at i virkeligheten svært meget av nøkkelen ligger til om det er mulig for NATO-landene som gruppe å foreslå dette. Jeg ser det ihvertfall slik at så lenge det er spørsmål om forhandlinger mellom de fire stormakter om Tysklands skjebne, kan de tre vestlige stormakter ikke foreslå annet enn det som regjeringen i Vest-Tyskland, som er en alliert regjering, finner det mulig å godta.

Nå er det vel så at allerede før det siste utenriksministermøtet i Genève var det visse nyanser mellom de vestlige stormakter i vurderingen av hele Tysklands-spørsmålet. Storbritannia og Frankrike var inne på tanken om å oppgi kravet om tysk samling som et absolutt vilkår for å drøfte en sikkerhetsordning, mens De Forente Stater med tilslutning av Vest-Tyskland hevdet at det ikke var mulig å gå inn på noen tanke om en slik sikkerhetsordning uten på grunnlag av Tysklands samling som det absolutte vilkår.

Det som nå blir interessant å høre, er om det er skjedd noen endring i vurderingen på vest-tysk eller amerikansk hold etter det negative utfall av Genève-møtet.

Jeg tror for min del at vi fra norsk side skal være uhyre forsiktige med å definere noen bestemt synsmåte i denne situasjon, for enhver plan for en sikkerhetsordning i dag måtte nødvendigvis være basert på den nåværende skillelinje tvers gjennom Tyskland, og det reiser jo både politiske og militære spørsmål av meget stor rekkevidde. Det er vanskelig å tenke seg en sikkerhetsordning i Europa som Sovjetsamveldet kunne godta, som ikke i realiteten innebærer en godkjennelse av den nåværende deling av Tyskland og derigjennom også indirekte av det regime som finnes i Øst-Tyskland. Og her vil da, som jeg alt har sagt, Vest-Tysklands stilling og mening – når man sitter i et møte av regjeringsmedlemmer – måtte tillegges avgjørende vekt.

Nå vet vi ikke om det ut fra den tilnærming som en kan konstatere på grunnlag av den siste utenriksdebatt er skjedd noen endring også i regjeringens holdning. Det er i debatten kommet til uttrykk en temmelig markant endring i opposisjonens holdning, men om det er skjedd en tilsvarende tilnærming fra regjeringens side, er det vanskelig å gjøre seg opp en sikker mening om. Det kom ikke klart til uttrykk i von Brentanos tale. Men det utelukker jo ikke at den i et luket møte kan gi uttrykk for visse nyanser i sin holdning. Alt dette vil vi først vite mer om etter at møtet der nede har vært holdt.

Det som kunne være av interesse, var om man kunne finne grunnlag for et nytt fremstøt overfor Sovjetsamveldet med en plan om en viss gjensidig kontroll – ikke fordi denne vel ville innebære så store resultater i øyeblikket, men fordi en prøveordning kunne gi resultater – kunne gi erfaringer rettere sagt – om det i det hele tatt finnes muligheter for å samarbeide om å kontrollere rustninger og forberedelser til militære tiltak på den ene og på den andre siden innenfor en geografisk avgrenset sone.

Men vi skal være klare over at hvis en ordning med eventuell uttynning av styrkene ble etablert i en sone av noen bredde på begge sider av skillelinjen mellom Vest-Tyskland og Øst-Tyskland i dag, så berøres nordavsnittets forsvarsmuligheter umiddelbart, for det vil berøre nettopp den del av Vest-Tyskland hvor det forutsettes at de tyske styrkene skulle stå til forsvar av nordregionen, så det er ikke uten risiko for vårt vedkommende å gå inn på den tankegang, hvis skillelinjen skulle bli den nåværende sonегrense.

Jeg tror, som sagt, ikke at det her blir spørsmål om mer enn en rent foreløpig utveksling av synspunkter, og at det først blir på et møte til våren at en eventuelt kan komme fram til noe nytt forhandlingsopplegg. Jeg reiser derned, etter at vi har drøftet saken i Regjeringen, med den innstilling at her må vi i det vesentlige forholde oss lyttende og avventende, og at vi så får drøfte hvilket standpunkt det skal tas fra norsk side, når vi vet mer om vurderingene først og fremst i Vest-Tyskland selv, men også i de vestlige stormakter, enn vi gjør i dag.

Formannen: Jeg takker utenriksministeren for redegjørelsen som vi jo ikke godt kan annet enn ta til etterretning.

Men jeg vil gjerne spørre om hvilke følger det kan få for det man kaller okkupasjonsstatusen, hvis nå Sovjet gir avkall på sin rett til å kontrollere Øst-Berlin og overlater det fritt til styret i Øst-Tyskland, som bl.a., så vidt jeg har forstått, foreløpig har innstillet seg på å føre kontroll med befaringen av kanalvassdragene. Men hvis det går så langt at det vil gjennomføre sin kontroll i samme utstrekning som for noen år siden, over veier og jernbaner – hva da? Det er en uhyre farlig situasjon.

Utenriksminister Lange: Det kan bli en uhyre farlig situasjon hvis sovjetregjeringen for alvor bestemmer seg for å sette tingen på spissen. Vestmaktenes holdning er jo klar. De har uttrykkelig erklært at for Berlin gjelder okkupasjonsstatus fullt ut. De har uttrykkelig unntatt Berlin i sin traktat med Vest-Tyskland om opphør av okkupasjonen, og de kommer ganske sikkert til å fastholde det uten noen som helst prutning. Jeg ser av avisene i dag at utenriksminister Dulles har gitt uttrykk for at han for sin del ikke tror at russerne vil sette denne ting på spissen. Det får vi håpe på. Gjør de det, da er vi med en gang oppe i en meget alvorlig situasjon.

Formannen: Forlanger noen ordet?

Da vil, som sagt, komiteen ta utenriksministerens redegjørelse til etterretning.

Statsråd Handal: Det er et spørsmål jeg skal få lov til å si noe om. Det var spørsmålet som general Gruenther orienterte forsvarsministrene om på møtet i oktober, nemlig at luftforsvaret i den europeiske del av NATO-rådet koordineres av NATO's kommandosystem. Det har innenfor NATO ikke vært noen felles kommandosjef som skulle ha det øverste koordinerende ansvar for alle luftforsvarsstyrker Vest-Europa. Det har vært en forskjellig situasjon, varierende fra land til land, og innenfor de tre regionale underkommandoer, den nordeuropeiske, den sentraleuropeiske og den sydeuropeiske. Norge og Danmark har utpekt sine jagerflystyrker. De er under NATO's kommando i fred, men kommer under alliert ledelse i krig. I Sentral-Europa derimot har de overlatt sine luftstridskrefter til alliert ledelse allerede i fred, og disse enheter har vært fullt integrert. De har da først og fremst hatt ansvaret for luftforsvaret av de fremskutte områder, men samtidig har landene, f.eks. Holland, Belgia og Frankrike, og også Italia, holdt tilbake flystyrker under ren nasjonal kommando både i krig og i fred. Disse flystyrker har hatt ansvar for forsvaret av de bakre områder. I Syd-Europa har Hellas og Tyrkia fulgt samme linje som Norge og Danmark. De har allikevel gitt NATO-kommandoene en større myndighet til å disponere flystyrkene enn vi har gjort. England har avgitt et bestemt antall enheter til alliert operativ kontroll allerede i fred. Det er de styrker som er stasjonert på kontinentet. De britiske hjemmeluftforsvarsstyrker er under nasjonal kommando både i krig og i fred. Med hensyn til Sambandsstatene og Canada så har de på samme måte stilt flystridskrefter under alliert operativ ledelse i fred – det er de som holdes på det europeiske kontinent. Dette har da ført til tungvinte kommandoforhold med sammenblanding mellom nasjonale og allierte kommandolinjer. Det har vært tydelig at denne situasjon har vært uheldig, og det har i lengre tid – etter hva jeg forstår – vært drøftet på hvilken måte man skulle kunne samordne dette kommandosystemet og gjøre det mer effektivt. NATO's militærkomite har derfor nå innbudt Rådet til på desembermøtet å fatte følgende prinsippvedtak om:

- a) at det er nødvendig å koordinere de nåværende kommando- og kontrollsystem for den europeiske del av NATO-området,
- b) at SACEUR blir utpekt til den som har ansvaret for koordineringen.

Dersom dette forslag blir vedtatt, så vil det for det første bety en endring i den situasjon som består i Sentral-Europa og for de Britiske Øyer. Når det gjelder nordavsnittet og sydavsnittet vil det stort sett ikke medføre noen endring i den bestående situasjon. Det henger da sammen med den form som vi har, at i fred er flystridskreftene stillet under den regionale nasjonale kommando, i krig er de stillet under operativ alliert kommando.

Denne sak har på norsk side vært bearbeidet av Forsvarsstaben i samråd med Flyvåpenets overkommando, den har også vært drøftet av den sentrale sjefsnemnda. Våre militære har gitt sin prinsipielle tilslutning til det forslag som nå foreligger. De mener det er nødvendig og at det vesentlig vil øke effektiviteten av NATO's luftforsvarsstyrker i Vest-Europa. De understreker også at dette forslag ikke vil innebære noen avgjørende endring for Norges vedkommende, idet – som jeg sa –

den operative ledelse av nordavsnittets luftforsvar allerede etter de gjeldende bestemmelser vil bli samordnet av SACEUR gjennom den allierte nordkommando. Men de peker på at man kanskje må regne med at det fra NATOhold vil komme et ønske om økt adgang til å koordinere de nåværende nasjonale luftforsvarsmidler, det vil i praksis si Luftvernartilleriet og kontroll- og varslingstjenesten. Det er jo disse ting som dekker luftforsvaret, og som naturligvis er en meget viktig del av selve luftforsvaret. De regner også med at vi må stille en norsk offiser til rådighet som luftforsvarsrådgiver ved SHAPE. De peker på at det kanskje også kan komme på tale en viss øking av personelloppsettingen ved den regionale luftforsvarskommando for nordavsnittet.

Det som nå foreligger, er da et forslag til prinsippvedtak om den nærmere integrering. Så vidt Forsvarsdepartement kan se, vil det ikke på noe punkt komme i konflikt med de gjeldende bestemmelser om delegering av myndighet i krig fra regjeringen til nordkommandoen eller de bestemmelser som er fastsatt med hensyn til bruken av de norske stridskrefter som stilles under alliert operativ ledelse. I det hele er forslaget ikke utarbeidet for å få endret situasjonen her i nord eller for å få anledning til å flytte de begrensede norske og danske flystridskrefter ut av nordavsnittet i krig.

Jeg vil bare som en parentes peke på at de norske flystyrker utgjør ikke mer enn 200 fly. Forslaget tar sikte på å oppnå enhetlig kontroll og kommando av de langt større luftforsvarsstyrkene som befinner seg i Sentral-Europa, og derunder også skape mulighet for å kunne sende deler av disse stor flystyrker både til nord- og sørflanken dersom den militære situasjon i krig skulle tilsi det. Konklusjonen burde derfor for vårt vedkommende være at vi er direkte interessert i at det kommandomessig legges til rette slik at man kan få en rask hjelp til luftforsvaret i Nord-Europa i en krisesituasjon.

Dette forslaget skulle for Norges vedkommende heller ikke reise noen forfatningsmessige problemer. Jeg vil gjerne peke på at vi også forelegger saken for Justisdepartementet. Det har ikke vært mulig på den korte tid vi har hatt denne sak, å få gjort det før dette møte. Vår oppfatning er derfor på møtet i neste uke å gi vår tilslutning til forslaget, men ta forbehold om at det ikke skal medføre noen endring i de gjeldende bestemmelser om delegering av myndighet fra Regjeringen til sjefen for Nordkommandoen i krig, eller i bestemmelser om bruken av norske stridskrefter som blir stillet under operativ alliert ledelse. I det ligger da at bestemmelser om å flytte stridskreftene ut av landet, ikke er til stede.

Formannen: Jeg takker for redegjørelsen.

Så vidt jeg forstår, sier de militære sakkyndige og også statsråden, at denne prinsipputtalelsen som skulle bli vedtatt, ikke vil medføre avgjørende endringer i de nåværende forhold. Det vil altså si, at der hvor endringene kommer inn, er det for at man ved økt kontroll i fred kan sette apparatet i stand til å virke effektivt i krig. Jeg er fullstendig oppmerksom på at for dem som vil misbruke en sådan ting, er jo dette noe av et kilent emne, og det er ikke noe som utenrikskomiteens medlemmer så absolutt sikkert er presumptivt forberedt på å ta noen stilling til. Men vi må jo

huske på at vi i tilfelle må få vite hva de endringene betyr, som det her er tale om. Jeg vet ikke om man tenker at dette skal komme til Stortinget i sin tid?

Statsråd Handal: Jeg vet ikke om formannen misforstod ordet «kontroll»? Det er kontroll- og varslingsystemet, det er ikke kontroll på en måte over våre fysiske styrker i fred.

Formannen: Nei vel.

Statsråd Handal: Når det gjelder den videre behandling av saken, vil vel den bli at da Rådet gjennom Militærkomiteen går til SACEUR og peker på dette vedtak som er fattet, og at SACEUR da henvender seg til de forskjellige land med den anmodning han har fått, om å gjennomføre en felles koordinering, og at hele denne sak i sin tid vil komme tilbake til Regjeringen, og om det da er nødvendig, vil den naturligvis også bli forelagt Stortinget.

Formannen: Jeg vil gjøre oppmerksom på at jeg forutsetter at Justisdepartementet avgir en erklæring som sier at det ikke er forfatningsmessige hindringer – for vi har ennå ikke fått noen ny § 93.

Forlanger noen ordet?

Watnebryn: Jeg vet ikke om vi kunne få noen mer klar rede på hva det vil bety for samordningen av luftvernet og flystyrkene å få en samordning av flykontrollen og varslingskontrollen. Det var der det ville gjøre forandring for vårt vedkommende, så vidt jeg forsto.

Statsråd Handal: Det er ikke i dette forslaget noe sagt om det. Dette er bare et par punkter som fremlegges som forslag. Når jeg nevner det, er det fordi vår militære ledelse regnet med den mulighet, at de da kanskje vil ønske å få koordinert de ting som tross alt er det samlede luftforsvar.

Formannen: Jeg forstår at dette i og for seg er et vanskelig spørsmål, men jeg vil i all fall for mitt eget vedkommende oppsummere det derhen, at hvis Justisdepartementet ikke finner noen forfatningsmessige betenkeligheter ved det, og når det forbehold som ble tatt i forbindelse med det generelle prinsipp her, jo vesentlig angår Sentral-Europa, - når *det* kommer sterkt og tydelig frem har jeg for mitt vedkommende ikke de kunnskaper at jeg kan ville fraråde å gå med på det.

Smitt Ingebretsen: Jeg må gå et lite skritt videre og si at jeg har overhodet ikke den oversikt over dette at jeg kan ta ansvaret for enten å tilrå eller å frarå. Jeg kan derfor bare si at jeg har med interesse hørt denne redegjørelse, og uten at det kan gis mer konkrete og detaljerte opplysninger om hva den innebærer, må det vel bli i denne sak som det blir i andre tilsvarende saker, at man blir nødt til å sverge til magisterens ord, enten vi nå liker det eller ikke.

Formannen: Jeg tror det for så vidt ikke er noen stor uoverensstemmelse mellom hr. Smitt Ingebretsen og meg, og jeg skulle tro at det i grunnen også er komiteens oppfatning at det er alt det man kan si på dette tidspunkt.

Hvor vidt forsvarsministeren er tilfreds med dette, vet jeg jo ikke, men det kan vel ikke ventes at vi er i besittelse av så sikre kunnskaper på dette felt at vi egentlig kan gi noen gode råd med på veien.

Statsråd Handal: Jeg ville gjerne orientere komiteen om det, og jeg er takknemlig for den reaksjon som er kommet. Hvis det fremkommer forslag til vesentlige endringer – eller endringer – det bestående forhold, vil jo saken komme tilbake på den vanlige vei gjennom Regjeringen til Stortinget for å behandles. Vi er jo på vakt for at det ikke fremkommer noe forslag som berører det bestående forhold mellom oss og NATO. Men la meg også føye til, at fra vår side er det om å gjøre at SACEUR har mulighet for hurtig å kunne disponere de store flystridskrefter i Sentral-Europa både for nordflanken, hvor det er lite fly – 200 hos oss – og for sørflanken. Det er de steder som kan bli hurtig og sterkt rammet. Derfor er vi i egen interesse sterkt opptatt av at en slik felles ledelse er til stede og kan operere hurtig.

Formannen: Hvis ikke flere forlanger ordet, erklærer jeg møtet hevet, idet jeg takker statsråden.

Møtet hevet kl. 9.40.